

Tiina Elo vihr ym.

Kirjallinen kysymys laajamittaisen ympäristötuhon kriminalisoinnin edistämisestä kansainvälisessä rikostuomioistuimessa

Eduskunnan puhemiehelle

Ilmaston lämpeneminen ja luonnon monimuotoisuuden hupeneminen ovat aikamme suurimpia kriisejä. Vaikka sitoumuksia ja vaikuttavia toimenpiteitä näiden ongelmien ratkaisemiseksi tehdään niin Suomessa, EU:ssa kuin kansainvälisestikin, ihmisen aiheuttama laajamittainen ympäristön tuhoaminen jatkuu edelleen. Niin kauan kuin vakavaa ja laajamittaista ympäristön tuhoamista ei ole kansainvälisesti kriminalisoitu, sitä on vaikea pysäyttää.

Kansainvälinen asiantuntijaryhmä valmistelee konkreettista ehdotusta laajamittaisen ympäristötuhon kriminalisoimiseksi kansainvälisessä rikostuomioistuimessa (ICC). Ecocide- eli ympäristötuholaki kriminalisoi kansainvälisesti laajamittaisen, vakavan ja systemaattisen ympäristötuhon aiheuttamisen. Nykyisin ICC:ssä on jo Rooman perussäännön mukaisesti kriminalisoitu kansanmurha, rikokset ihmisyyttä vastaan, sotarikokset ja aggressiorikokset. Tarkoituksena olisi lisätä luonnonsurma niiden rinnalle. Tämä voitaisiin asiantuntijoiden ehdotuksen mukaan tehdä lisäämällä Rooman perussääntöön viides rikoslaki eli niin sanottu Ecocide- eli ympäristötuholaki. ICC:n jäsenvaltio voi ehdottaa aloitetta ICC:ssä vuonna 2022, ja laki voisi tulla voimaan seuraavien 3—4 vuoden aikana.

Ympäristötuholaki kattaisi maapallolle, meri- ja jokijärjestelmille, kasvillisuudelle ja eläimistölle aiheutuneiden ekosysteemien välittömät vahingot sekä niistä aiheutuvat vaikutukset ilmastoon ja myös ihmisyyteisiin, kuten alkuperäiskansoihin. Vastuuseen voisi joutua valtioiden tai yritysten ylin johto. Laki estäisi esimerkiksi hallituksia myöntämästä lainvastaisia lupia, pankkeja antamasta lainaa, sijoittajia tukemasta ja vakuutusyhtiöitä takaamasta ympäristötuhon johtavia toimia.

Tällä hetkellä ei ole olemassa kansainvälistä oikeudellisesti sitovaa velvollisuutta huolehtia maapallon elinkelpoisuudesta. Esimerkiksi teollisuuden ympäristötuhon ei voida rajoittaa kansainvälisellä tasolla tehokkaasti. Käytössä olevat keinot, kuten Pariisin sopimus ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, perustuvat vapaaehtoisuuteen. Kansallisen lainsäädännön tarjoama suoja ympäristölle on rajallinen ja vaihtelee maittain.

Europarlamentti on kehottanut jäsenvaltioita tukemaan aloitetta. Monet maat ovat jo suhtautuneet myönteisesti aloitteeseen. Esimerkiksi Ranskan presidentti Emmanuel Macron on antanut tukensa lakialoitteelle, ja aloitetta käsitellään Belgian, Ruotsin ja Espanjan parlamenteissa.

Kirjallinen kysymys KK 302/2021 vp

Ahvenanmaan Hållbart Initiativ ja Ruotsin Vihreät ovat tehneet asiasta aloitteen Pohjoismaiden neuvostossa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo edistää ympäristötuhon kriminalisointia Suomessa ja ICC:ssä?

Helsingissä 7.5.2021

Tiina Elo vihr
Hanna Holopainen vihr
Satu Hassi vihr
Mirka Soinikoski vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Atte Harjanne vihr
Noora Koponen vihr
Saara Hyrkkö vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr